

Poders, soviets i democràcia

JORDI FONT

AVUI, 26/09/10

En la dilatada i sempre inacabada marxa de la humanitat cap a la seva emancipació dels poders dominadors, hem après una cosa essencial: cal distingir entre el comú i els qui pretenen encarnar-lo. Tota mena de tirans o de *tribuns del poble* s'han pretès expressió única del comú per justificar o per instaurar la seva tirania. Uns i altres ho han fet sempre en nom d'algun absolut: “la voluntat infal·lible de Déu” o “el sentit immanent de la història” o “l'esperit etern de la nació”... La fal·lera per l'absolut és connatural a la condició humana.

Som una espècie que és conscient de la seva mort i que cerca en l'espai o el temps d'un Univers inabastable algun disseny, algun sentit, que la integri i la transcendeixi d'alguna manera. El nostre cervell és prou gros per imaginar l'absolut: el paradís perdut (Bíblia), la República (Plató), Sió o la Nova Jerusalem (Bíblia), l'Arcàdia bucòlica (Renaixement i Romanticisme), la Nova Illa Utopia (Moro), Icària (Cabet), el Falansteri (Fourier), el comunisme, etc. I és prou gros també –ai!– per voler fer realitat l'absolut, ben lluent i rodó, aquí i ara. No ens hem conformat a preservar-lo en el nostre somni, on l'hem concebut o percebut, a fer-ne mera referència, conscients amb Kavafis que Ítaca és el viatge més que no pas l'hipotètic punt d'arribada. I hem fet opcions absolutes, geomètriques, impròpies de la condició humana, abocades al més absolut fracàs o a la més absoluta tirania.

Però, a còpia de desastres, també hem après a oposar-hi la cultura democràtica. A distingir entre les nostres figuracions i l'espai del que és

real. Hem après, fins i tot, a imaginar “futurs imperfectes” (Obiols), transformadors i viables. I, sobretot, hem après a distingir entre nosaltres mateixos i el comú. A preservar l'espai del comú contra l'abús dels poders establerts, democràtics o fàctics. Ni tan sols la majoria democràtica no té dret a ignorar o a menystenir les minories. Ser la majoria no dóna carta de corsari. La democràcia és el govern de la majoria, però és també, i amb igual intensitat, la defensa de les minories.

I, òbviament, la democràcia tampoc no és el predomini de cap minoria: fóra la tirania. Si bé, en democràcia, això es dóna en algunes zones de l'espai públic, de l'espai del comú. Resulta de l'actuació dels soviets, sempre entestats a prendre algun palau d'hivern i a suspendre el judici sobre els mitjans emprats, en nom d'una missió superior, que tot ho justifica. De vegades, es tracta d'un comportament inconscient: hem pogut observar com la rebel·lió contra les imposicions, en algun determinat camp, derivava en conductes impositives simètriques.

Només tenim una arma contra aquesta trista realitat humana: la defensa incondicional dels valors democràtics contra les extralimitacions del poder, sigui del poder majoritari i establert, sigui del poder minoritari dels soviets, vestits d'antiquíssima avantguarda revolucionària, de clàssica avançada nacionalista, de nou populisme antipolític, etc. Uns valors democràtics que demanen autoexamen rigorós, codi deontològic, però també escrutini públic. Ningú que tingui responsabilitats públiques no en pot restar exempt. I, quan algú li demana comptes, sobretot si és des del poder democràtic, ha de respondre degudament. No s'hi val a atrinxerarse darrere cap estatut corporatiu. Cal parlar-ne: es tracta de la democràcia.